

STRÁŽCI ZEMĚ

POBYTOVÝ POGRAM
S NAVAZUJÍCÍM ŽÁKOVSKÝM MINIPROJEKTEM

VÝCHOVA O ZEMI | PROJEKTOVÁ VÝUKA | PODNIKAVOST

CESTA STRÁŽCŮ ZEMĚ

Strážci Země je environmentální program, který spojuje dobrodružství s poznáním. Je postaven na originální metodice Výchova o Zemi, jež pomáhá žákům a žákyním rozvíjet vnímání přírody a prohlubovat vztah k naší planetě.

Prostřednictvím objevování tajemství přírody se děti během pobytu seznamují se základními ekologickými principy, jako jsou koloběh látek, tok energie či vzájemná provázanost živých organismů. Během pobytového programu se vydají na cestu za odhalením tajemství čtyř truhel, které odemknou pomocí získaných klíčů.

Součástí programu jsou aktivity posilující environmentální vnímání a podporující zodpovědný přístup k životnímu prostředí. Inspirují žáky a žákyně k přemýšlení o vlivu člověka na přírodu i o tom, jak mohou sami přispět ke změně ve svém okolí. Po návratu do školy pak své nápady proměňují v činy v rámci navazujícího žákovského miniprojektu, na který získají finanční podporu.

Realizací miniprojektu mají žáci a žákyně možnost zažít, že mohou reálně něco změnit ve svém okolí. Učí se pracovat v týmu, objevují své silné stránky, stanovují si cíle, analyzují současnou situaci a možnosti jejího zlepšení. Plánují rozpočet a jednotlivé kroky projektu, hledají zdroje, pouští se do akce, sdílejí své zkušenosti s ostatními, a nakonec reflektují celý projekt. Svě zkušenosti a výsledky miniprojektu žáci předávají ostatním. Strážci Země tak pomáhají vychovávat nové generace, které budou mít osobní vztah k planetě a budou se aktivně podílet na ochraně životního prostředí.

JAK BEZPEČNĚ PROJÍT PROGRAMEM

PŘED ODJEZDEM NA POBYT

1. Zúčastníte se on-line schůzky, kde vám vysvětlíme všechny důležité náležitosti týkající se zapojení do tohoto programu (informace o programu Strážci Země, o tématech žákovských projektů a také si projdeme celý postup včetně projektové žádosti a závěrečné zprávy).
2. Dostanete metodickou podporu od lektorů a lektorek Lipky v oblasti realizace žákovských projektů a rozvíjení podnikavých kompetencí (v rámci semináře/webináře).
3. Vyhodnotíte (zatím bez žáků), které ze tří témat pro miniprojekt je pro vaši třídu realizovatelné a zároveň přínosné (jídlo, biodiverzita, voda/zeleň).
4. Evaluační dotazník (pretest) by měl vyplnit každý žák a žákyně účastníci se pobytové části i navazujícího miniprojektu.
5. Motivace ve škole – budoucí Učedníky je třeba na pobyтовую část programu náležitě navnadit. V rámci motivace učitel/ka přečte zvací dopis od E.M. Následně žáci a žákyně mohou sdílet pocity, očekávání (na co se těší, čeho se obávají...), mohou nakreslit či popsat, jak si představují E.M. Zvací dopis a zaznamenaná očekávání žáků a žákyň doporučujeme společně s žáky a žákyněmi vystavit ve třídě, aby je měli na očích.
6. Třída odjíždí na pobyt a absolvuje program Strážci Země. Žáci a žákyně odemknou dvě ze čtyř truhel, které jim umožní lépe pochopit principy fungování přírody a prohloubí jejich vztah k přírodě. Během pobytu bude mít také škola prostor prozkoumat a prožít si okolní krajinu v srdci Moravského krasu.

VÝBĚR TÉMATU MINIPROJEKTU

Žákovský miniprojekt se skládá z několika kroků, které jsou popsány v závěrečné části této brožury. Před pobytem je dobré, aby učitel/ka zvážil/a, které téma je vhodné zvolit pro navazující miniprojekt. Žáci a žákyně si konkrétní zaměření volí na konci pobytu a učitel/ka by jim měl/a být průvodcem a směřovat je, aby byl projekt realizovatelný.

Vybírat mohou ze tří oblastí:

JÍDLO

BIODIVERZITA

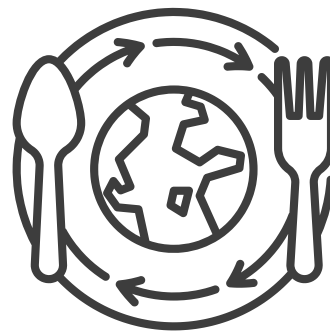
ZELEŇ/VODA

Co při výběru tématu zohlednit:

- Zájem a motivaci žáků – téma miniprojektu by mělo vycházet od žáků a žákyň.
- Identifikaci problému – miniprojekt by měl vést ke změně a mít reálný dopad.
- Udržitelnost – výsledky a přínosy miniprojektu by měly mít dlouhodobý dopad. Miniprojekt by měl obsahovat i návrh, jak bude zajištěna jeho udržitelnost.
- Možnosti školy – má škola zahradu/dvůr/pozemek? Má jídelnu, bufet?
- Zapojení – najdou se jiní spolupracující účastníci (jídelna, obec, rodiče...)? Je našemu nápadu nakloněno vedení školy? Je skvělé, když máte další osoby/instituce, které jsou ochotny s vámi spolupracovat. Ale úspěšný projekt lze zrealizovat i samostatně s žáky a žákyněmi.
- Časovou náročnost – do projektu je možné zapojit čas v družině i během vyučování (např. tematická nebo projektová výuka, v rámci prvouky/přírodovědy, matematiky – plánování rozpočtu apod.). Zapřemýšlejte nad tím, jak zapojit projekt do běžné výuky, do tematického plánu a ŠVP školy.

ŽÁKOVSKÝ MINIPROJEKT

TÉMA JÍDLO

Možnosti zaměření miniprojektu

Uhlíková stopa jídla

Výběrem potravin, které využijeme při přípravě jídla, můžeme výrazně ovlivnit výslednou uhlíkovou stopu pokrmu. Celosvětově má výroba potravin na svědomí až 37 % produkce skleníkových plynů. Do uhlíkové stopy potravin se promítá využití půdy, doprava, skladování, balení i prodej. Proto je důležité při výběru dávat přednost lokálním produktům a snažit se upřednostňovat rostlinné produkty (s výrazně nižší uhlíkovou stopou než u živočišných produktů).

Plýtvání potravinami

Spotřeba jídla je jedna z nejvýznamnějších příčin vysokých emisí skleníkových plynů. Celá třetina jídla vyrobeného na světě za rok končí na skládce. Jedním z problémů, který souvisí s provozem školních jídelen, jsou právě zbytky jídla. Ty vznikají z různých důvodů (strávníkům nechutná, příliš velké porce, žáci si oběd nevyzvednou atd.). Snížení množství vyhozeného jídla má pozitivní dopad nejen na ekonomiku jídelny, ale také na životní prostředí a množství vypouštěných skleníkových plynů v procesu produkce a dovozu potravin.

Konkrétní příklady

Nízkouhlíková svačina

Žáci a žákyně provedou analýzu svačin ve třídě v souvislosti s jejich uhlíkovou stopou. Na základě této analýzy navrhnou změny, které povedou ke snížení celkové uhlíkové stopy svačin ve třídě.

Žáci a žákyně se zaměří také na to, čím se ostatní řídí při nákupu (zda spolužáci zjišťují, odkud výrobky pochází, zda dávají přednost lokálním produktům, zda znají některé ekologické značky apod.). Podobně lze provést analýzu nabídky školního bufetu a vypracovat návrhy na úpravu.

Zjištění a doporučení mohou být prezentována ostatním formou workshopu, plakátu aj. Výstupem může být také „svačínová kuchařka“ s popisem, jak lze připravit chutnou svačinu s nízkou uhlíkovou stopou.

Nízkouhlíkový oběd

Žáci a žákyně provedou analýzu jídelníčku ve školní jídelně v souvislosti s uhlíkovou stopou nabízených pokrmů. Cílem analýzy bude najít jídla s nejvyšší uhlíkovou stopou a navrhnout změny, které povedou ke snížení uhlíkové stopy vydávaných obědů. Tyto změny by neměly být na úkor nutričních hodnot jídel.

Analýzu lze doplnit anketou mezi žáky a žákyněmi (jaká jídla jsou oblíbená), návrhy na snížení/zvýšení počtu jídel, nahrazení některých jídel s vysokou uhlíkovou stopou jinými jídly či návrhem na 1–2 bezmasé dny ve školní jídelně.

Žáci a žákyně mohou připravit nízkouhlíkové pokrmy ve školní kuchyňce dle kuchařky z Edičního centra Lipky Planeta na talíři a pozvat spolužáky/rodiče na ochutnávku.

Zjištění a návrhy budou sdíleny s ostatními formou workshopu nebo letáku s informacemi o uhlíkové stopě (např. u výdejního okénka).

Analýza množství zbytků ve školní jídelně

Žáci a žákyně mohou zjišťovat množství zbytků v jídelně například jejich vážením, pozorováním nebo pomocí ankety. Pokusí se najít příčiny vzniku zbytků a jedním z výstupů budou doporučení, která povedou ke snížení množství zbytků.

Tato doporučení budou prezentována ostatním spolužákům a učitelům.

Trading svačinek – vytvoření prostoru pro zanechání/výměnu potravin, které žáci dostanou ze školní jídelny nebo v rámci různých akcí typu Mléko do škol (ovoce, tyčinky, jogurty, aj.). Aby si je ti, co o ně mají zájem, mohli vzít a neskončily v koši.

Kompostování

Žáci a žákyně provedou analýzu množství organického odpadu ze školní jídelny nebo ze svačin. Na základě této analýzy navrhnu vhodný způsob kompostování (druh kompostéru, vhodné místo pro umístění kompostéru). Kompostování lze zavést na školním pozemku výrobou kompostéru nebo ve škole pomocí vermikompostéru, kam žáci mohou přispívat slupkami ze svých svačinek. Výroba vermikompostéru:

<https://arnika.org/odpady/nase-temata/zvaz-to/vyroba-vermikomposteru-fotonavod>

Své záměry budou prezentovat ostatním (uspořádají slavnost, prezentaci, stopovačku...).

ŽÁKOVSKÝ MINIPROJEKT

TÉMA BIODIVERZITA

ZVÝŠENÍ BIODIVERZITY V OKOLÍ ŠKOLY/OBCE

Možnosti zaměření miniprojektu

Podpora opylovačů

V České republice i v Evropě rychle ubývá opylovačů (např. včel, čmeláků, motýlů, některých brouků). Jsou důležití, protože bez nich bychom měli méně ovoce a zeleniny a bylo by méně druhů rostlin. Mnoho druhů opylovačů je dnes ohrožených.

Hmyz často potřebuje určité rostliny a některé rostliny zase potřebují konkrétní hmyz, aby vykvetly a vytvořily semena.

Zamyslete se nad svým okolím:

- Jaké druhy opylovačů u vás žijí a které by šlo podpořit?
- Mají tady dobré podmínky (květy od jara do podzimu, vodu, úkryty)?
- Co v okolí školy chybí?

Rozkládající se materiál – zdroj nového života

Staré a tlející dřevo i rozkládající se materiál v kompostu jsou ideálním úkrytem pro spousty živočichů. V lesích i zahradách je tohoto materiálu žalostně málo. Druhy, které potřebují staré nebo dokonce rozkládající se dřevo, bojují o přežití.

Pokud v zahradě vytvoříte několik zákoutí se starými větvemi, poleny, ponecháte pařez či dokonce padlý kmen, budete moci tyto druhy šetrně pozorovat. Můžete si takto vytvořit stanoviště osluněné nebo naopak stinné a vlhké. Pokud založíte kompost, škála živočichů bude jiná. Můžete v něm pozorovat mimo jiné larvy zlatohlávků či chroustů.

Jak přilákat živočichy

Květnatá louka hostí desítky až stovky druhů, zatímco krátce střižený trávník jen pár. Podobně jeden osamělý keř nabídne méně života než pestré, „divoké“ zákoutí. Čím je příroda pestřejší, tím je odolnější a stabilnější – druhy jsou propojené sítí vztahů.

Když chceme přírodu blízko sebe, musíme jí dát úkryt a potravu. Často stačí méně uklízet: nechat hromadu větví, hustší křoví, vysadit kvetoucí keře. Pomohou i budky, suché zídky, truhlíky a záhony. Může to být i hezké na pohled. A co okolí vaší školy? Musí se za přírodou daleko, nebo ji lze pozvat pod okna třídy, k vchodu či na dvorek? Když ji přiblížíme, odmění se nám spoustou pozorování a příběhů. Učit se o přírodě venku je jiné – a lepší – než jen z knih.

Konkrétní příklady

Podpora opylovačů

Žáci a žákyně poznají podrobně biologii opylujícího hmyzu, zjistí regionální specifika, zmapují zeleň v okolí školy včetně jejího druhového složení, navrhnou nové výsadby, změny osevních směsí a vhodný management, připraví si podklady pro argumentaci záměru, budou komunikovat o možných změnách managementu se školou či místním úřadem, sami realizují přeměnu stanoviště. Případnou změnu péče o místo domlouvají s panem školníkem, vedením školy nebo s úřadem a informují okolí o této změně a jejím smyslu.

Tip pro vyučující:

Můžete využít materiály z produkce Lipky, například kapesní atlasy Včely samotářky, Kdo nás opyluje či Hmyz v přírodní zahradě, nebo karty opatření „louky“ ze sady zahradních klimatických karet. vydaných Lipkou. Materiály jsou ke koupi na e-shopu Lipky.

To, jaké druhy motýlů a jiných opylovačů jsou v místě ohroženy a jaké jsou jejich specifické požadavky na prostředí, lze zjistit u místní skupiny ČSOP.

Jak přilákat živočichy

Žáci a žákyně využijí seznam živočichů z hry „Přírodní zahrada“ jako reprezentativních zástupců různých skupin živočichů. Provedou průzkum školní zahrady nebo jiného vymezeného území a zmapují podmínky pro pobyt daných živočichů ve zkoumaném území.

Dále budou hledat jejich pobytová znamení jako důkazy o jejich výskytu. Zrealizují pozorování na vytyčených stanovištích a zapíší všechny pozorované druhy a počet pozorovaných jedinců.

Pro pozorované území navrhnou takové změny, jež by mohly přilákat do tohoto území i ty druhy, které zde dosud chybí nebo jsou zastoupeny jen málo. Tyto návrhy komunikují se školníkem a vedením školy či majiteli pozemku. Vyberou realizovatelné nápady a sestaví časový harmonogram prací a finanční rozpočet. Celou aktivitu si samostatně řídí za podpory učitel/ky. Co je v jejich silách, realizují přímo žáci a žákyně, na náročnější činnosti oslovují odborníky, rodiče či jiné dospělé.

O spolupráci mohou požádat i ostatní žáky školy. Na konci projektu informují okolí o významu nově vzniklých prvků a vhodné péči o ně. Pro tyto účely mohou zrealizovat školní osvětovou akci, společnou brigádu s vysvětlením přínosu či jen vytvořit informační cedulku k novému prvku.

Tip pro vyučující:

Pro vstup dětí do tématu a následné hodnocení území zahrajte hru „Přírodní zahrada aneb staňte se zahradním architektem“.

K analýze zkoumaného pozemku využijte sadu zahradních klimatických karet vydaných Lipkou.

Oba materiály jsou dostupné na e-shopu Lipky.

ŽÁKOVSKÝ MINIPROJEKT

TÉMA ZELEŇ/VODA

Možnosti zaměření miniprojektu

Zlepšení stavu a množství zeleně či zadržování dešťové vody

V rámci tématu zeleň a voda žáci a žákyně mohou analyzovat stav zeleně v okolí školy či v obci v kontextu probíhající změny klimatu. Je skladba zeleně vhodná vzhledem k množství srážek v průběhu roku? Je jí dostatek? Přináší zdejší komunitě dostatek stínu v letním období? Má se dešťová voda kam vsakovat a zachytávat? Na základě těchto otázek budou děti navrhopvat a realizovat taková opatření, aby zeleň v okolí školy byla člověku a životnímu prostředí prospěšná a zároveň péče o ni nezvyšovala spotřebu pitné vody, drahocenné rašeliny, chemických přípravků a energií.

Tip pro vyučující:

Využijte k analýze tématu sadu zahradních klimatických karet vydaných Lipkou. Sadu karet lze koupit na e-shopu Lipky.

Konkrétní příklady

- vysazení stromků či keřů, vybudování vrbového tunelu,
- zajištění pravidelné závlivky a opatření proti vysychání pro nově vysazené stromky nebo pro kusy, které trpí suchem,
- vybudování nového kompostu či instalace interiérových kompostérů do školy,
- vybudování vyvýšeného záhonu s vlastním kompostovacím sektorem,
- pořízení a instalace nádrže na dešťovou vodu,
- zamulčování ploch, využití dřevní štěpky na různé plochy a cestičky v zahradě,
- vybudování bedýnkové zelené střechy se sukulenty,
- vybudování tzv. svejlů, které pomáhají zpomalit vodu z přívalových dešťů,
- natření tmavých ploch na světlejší barvy,
- vymezení území pro růst vysoké trávy, výběr vhodné lokální luční směsi semen,
- změny ve výšce a frekvenci sečení některých ploch,
- vybudování korýtky pro svedení dešťové vody do jezírka či mokřadu,
- vybudování dešťového záhonu,
- instalace mrtvého dřeva do zahrady: špalků, zákoutí s větvemi...

POBYTOVÝ PROGRAM STRÁŽCI ZEMĚ

Strážci Země jsou terénní environmentální program, který vytvořili Steve Van Matre a Bruce Johnson ve spolupráci s mezinárodním Institutem pro výchovu o Zemi (The Institute for Earth Education).

CÍLE PROGRAMU STRÁŽCI ZEMĚ:

Program Strážci Země pomáhá účastníkům porozumět základním systémům života a vytvořit si osobní vztah k Zemi a k životu na ní. Program se zabývá čtyřmi základními ekologickými koncepty:

- proudem energie,
- koloběhem materiálů,
- propojením všeho živého,
- proměnlivostí forem.

Účastníci programu prostřednictvím přímého kontaktu s přírodou poznávají rozmanitost Země. Důležitá část programu se týká přímo účastníků – zkoumají svůj životní styl a zavazují se, že ho změní tak, aby snížili negativní dopad svého chování na život na Zemi. Tento závazek je umocněn předáváním jejich zkušeností dalším lidem.

Cíle programu by se daly shrnout takto:

- pochopit, že všechny živé organismy na Zemi jsou propojeny,
→ klíč K – Knowledge/Znalosti
- prožít, jak je příjemné být ve spojení se Zemí,
→ klíč E – Experience/Prožitky
- zjistit, že na vlastním chování vůči Zemi záleží,
→ klíč Y – Yourself/Vlastní činy
- pomáhat ostatním zlepšit jejich vztah k Zemi.
→ klíč S – Sharing/Sdílení

Být Strážcem Země

Strážce Země je člověk, který rozumí tomu, jak jsou věci na Zemi propojené. Strážce Země má blízký vztah k Zemi a žije s ní ve spojení. Takového člověka lze poznat podle klíče a čtyř korálek (KEYS), které nosí na krku – „K“ představuje Znalosti, „E“ Prožitky, „Y“ Vlastní činy a „S“ Sdílení. Během výcviku mají Učedníci k dispozici Rukověť Učedníka.

Před příjezdem do Přípravného centra Strážců Země obdrží každá třída mapu a dopis od E.M. jako pozvánku. Obojí žákům a žákyním zprostředkuje učitel/ka na iniciační hodině.

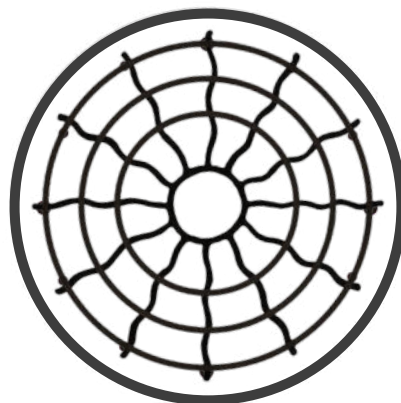
Během pobytu otevřou žáci a žákyně truhly K, E a získají dva korálky. Po návratu do školy realizují miniprojekt, aby pomohli přírodě a stali se opravdovými Strážci Země. Těmi se stanou po sdílení svých zkušeností z projektu a pobytu. Otevírají další truhly a získávají poslední dva korálky – „Y“ Vlastní činy a „S“ Sdílení.

E.M. je Strážcem klíčů ke čtyřem truhlám (KEYS) a jeho identita se jednotlivým účastníkům odkryje až otevřením čtvrté, tedy poslední truhly ve škole.

Truhly Y a S vám do školy zapůjčí Průvodci (lektoři) na konci pobytové části programu. Po získání dalších dvou klíčů ve škole se z dětí stanou Strážci Země.

V Přípravném centru spolu pobývají:

- Učedníci – žáci, adepti na Strážce ve výcviku
- Ochránci – doprovázející učitelé/ky
- Průvodci – doprovázející lektoři/rky

Ochránci a Průvodci nosí na krku medailony. Na zadní straně každého z nich je symbol, s jehož významem budou Učedníci postupně obeznamováni během aktivit spojených s truhlou K. Po jejich absolvování je budou umět dešifrovat a spojit se čtyřmi základními ekologickými koncepty.

PO NÁVRATU DO ŠKOLY

Po návratu do školy se žáci a žákyně vrací ke slibu týkajícímu se jejich chování vůči Zemi, který skládají na konci pobytu, a k tématu, které si zvolili pro svůj žákovský projekt.

7. Děti spolu s učitel/kou vyplní projektovou žádost a zašlou na mail. V té pomoci několika otázek popíší, jak a proč chtějí svůj žákovský miniprojekt zrealizovat.
8. Po schválení žádosti ze strany lektorů Lipky může třída začít realizovat svůj miniprojekt. Plánuje, zapojuje další pomocníky, nakupuje pomůcky atd.
9. Za realizaci miniprojektu žáci a žákyně otevírají třetí truhlu.
10. Výstupy projektu žáci a žákyně nasdílí s ostatními (se spolužáky, učiteli, rodiči, veřejností).
11. Za sdílení výsledků miniprojektu žáci a žákyně otevírají čtvrtou truhlu a stávají se plnohodnotnými Strážci Země.
12. Děti spolu s učitel/kou vyplní závěrečnou zprávu, přiloží několik fotografií a zašlou na mail.
13. Evaluační dotazník (posttest) by měl vyplnit každý žák či žákyně účastníci se pobytové části i navazujícího miniprojektu.

JAK NA ŽÁKOVSKÝ MINIPROJEKT

FÁZE MINIPROJEKTU

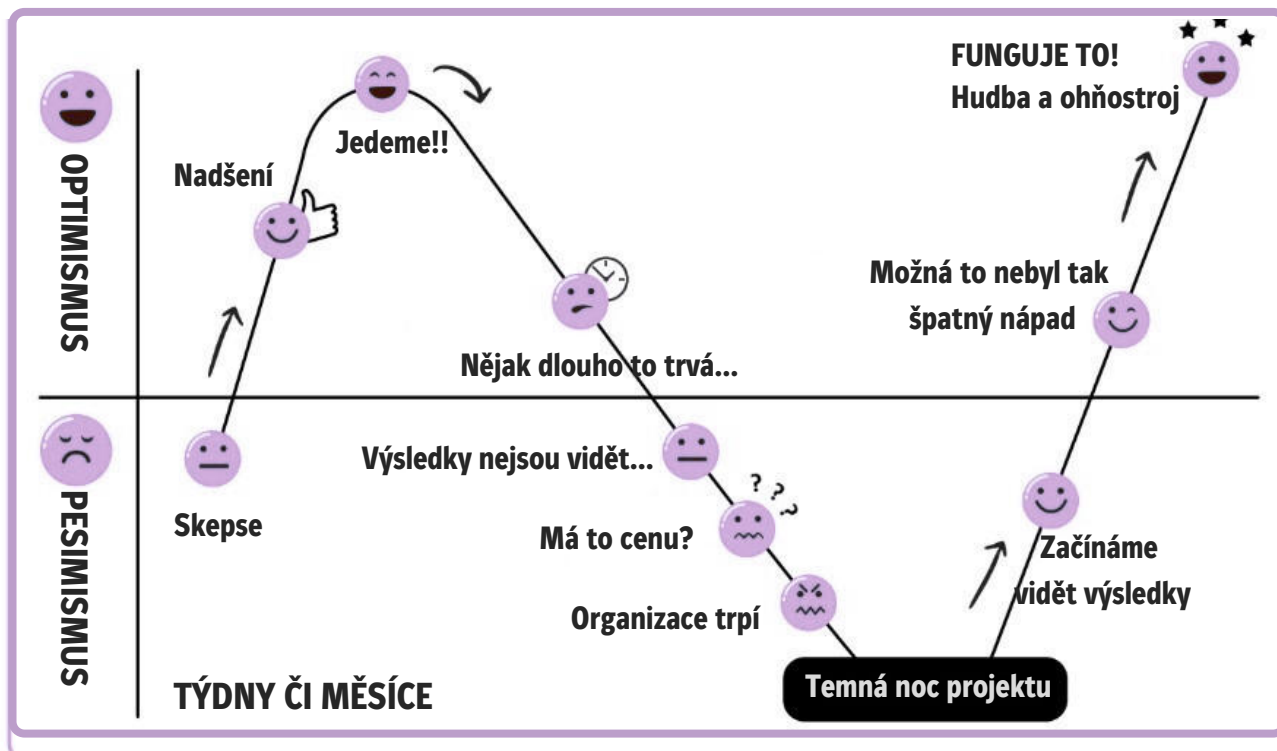
Projekt můžeme definovat jako soubor navazujících činností, který vede od nápadu k realizaci. Má jasný cíl, časový rámec, řeší problém a jeho výsledkem je reálná změna.

Každý projekt prochází několika klíčovými fázemi. V této části se zaměříme na šest základních fází, které tvoří strukturu procesu realizace projektu. Tyto fáze zahrnují vše od identifikace problému až po závěrečnou reflexi a prezentaci výsledků. Každá z nich má svůj specifický význam a přispívá k rozvoji dovedností, jako je kreativita, týmová spolupráce, kritické myšlení i schopnost realizovat nápady v praxi. Tímto způsobem mohou žáci a žákyně nejen rozvíjet své podnikavé kompetence, ale i získávat cenné zkušenosti, které budou moci využít v budoucnosti. Zažijí například:

- Plánování a organizaci práce – žáci a žákyně si stanovují cíl, kroky k jeho dosažení, rozdělují role a zdroje.
- Kreativitu a inovace – hledají vlastní nápady, řešení problémů, tvoří originální výstup.
- Spolupráci a týmovou práci – učí se komunikovat, dělit úkoly a řešit konflikty.
- Rozhodování a zodpovědnost – žáci nesou dopady svých rozhodnutí a vidí, jak ovlivňují výsledek.
- Sebereprezentaci a komunikaci – představují výsledky ostatním, argumentují, obhajují své nápady.
- Finanční gramotnost a hospodaření se zdroji – učí se pracovat s omezenými prostředky.
- Vytrvalost a schopnost překonávat překážky – poznávají, že projekt se málokdy vyvíjí přesně podle plánu.

ŽIVOTNÍ CYKLUS PROJEKTU

Optimismus vs. pesimismus

Zdroj: Els van Mourik, Danny Hearty: Knowing me knowing you: an intercultural training resource pack, Leárgas, 1999.

FÁZE 1: HLEDÁNÍ TÉMATU

→ Objevujeme příležitosti

V první fázi projektu je důležité zaměřit se na hledání relevantního a aktuálního tématu. Zeptejte se žáků a žákyň, co je zajímavá nebo jaké problémy v jejich okolí by chtěli řešit. Cílem je, aby žáci a žákyně našli téma, které je pro ně inspirující, má environmentální rozměr a potenciál k realizaci.

Podporujte žáky a žákyně v tom, aby se zaměřili na problémy nebo výzvy, které mají reálný dopad na jejich komunitu. Důležité je, aby neodmítali žádné nápady, ale analyzovali je z různých úhlů. Nazapomeňte, že projekt by měl vést ke změně.

Tipy pro vyučující:

Využijte osvědčené metody zaměřené na sbírání inspirací a nápadů, na uvědomění si potenciálu ke změně:

brainstorming

myšlenkové mapy (mind maps)

pocitové mapy

FÁZE 2: DEFINOVÁNÍ CÍLE PROJEKTU

→ Čeho chceme dosáhnout?

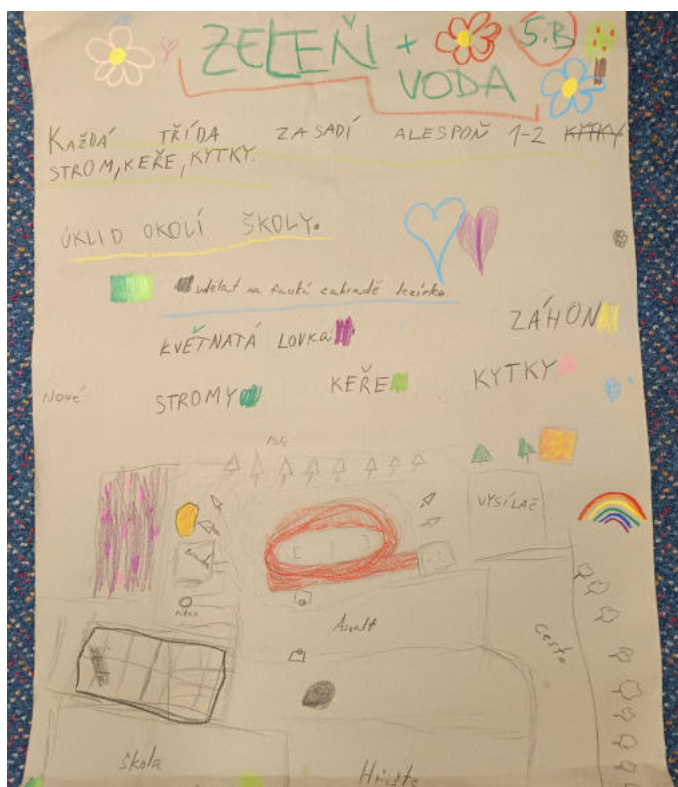
Jakmile je téma vybráno, je třeba stanovit konkrétní cíl projektu a naplánovat kroky, které povedou k jeho dosažení.

Před stanovením cíle je třeba si zodpovědět následující otázky:

- Proč chceme projekt realizovat?
- Jaký je výchozí bod? Je třeba zmapovat, jak vypadá současná situace.
- K jaké změně projekt povede?
- Komu projekt pomůže nebo kdo z něj bude mít užitek?
- Jaký máme rozpočet projektu?
- Jaké máme další zdroje a koho můžeme do projektu zapojit?

Tipy pro vyučující:

Používejte metodu SMART pro stanovení konkrétních, měřitelných, dosažitelných, realistických a časově vymezených cílů.

FÁZE 3: PLÁNOVÁNÍ

→ Jak toho dosáhneme?

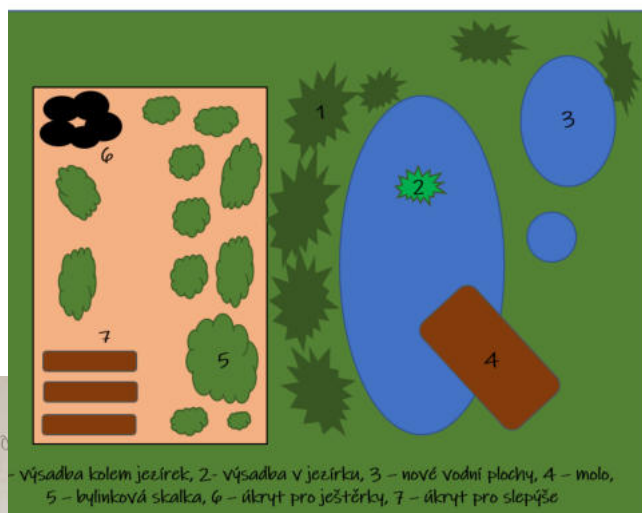
V této fázi třída převede své nápady do konkrétního plánu. Určí, jaké kroky budou potřebné pro realizaci projektu. To zahrnuje přípravu časového harmonogramu, rozdělení rolí, stanovení rozpočtu a definování potřebných zdrojů (lidé, materiály, informace). Důležité je také zohlednit možné problémy a rizika, které mohou nastat.

Tipy pro vyučující:

Podpořte třídu při vytváření časového plánu a rozvržení jednotlivých úkolů mezi členy týmu.

Zajistěte, aby plán zahrnoval i způsob, jak se bude měřit pokrok a úspěšnost.

Nezapomeňte na risk management – zaměřte se i na možná rizika a způsob jejich řešení.

FÁZE 4: REALIZACE PROJEKTU

→ Do akce!

Jakmile je plán připraven, žáci a žákyně začnou realizovat svůj projekt. Řídí se dle stanoveného plánu, hlídají si termíny, ale také reagují na případné změny v plánu či v rozpočtu.

Tipy pro vyučující:

Pomáhejte při dokumentaci procesu a sledování změn, které byly provedeny.

Podporujte v kreativním přístupu, nebojte se chyb – ty jsou součástí procesu učení.

FÁZE 5: SDÍLENÍ/PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Jakmile je projekt dokončen, je čas na jeho sdílení s ostatními. Žáci a žákyně by si měli připravit jasnou a přehlednou prezentaci, která ukáže, jaká změna nastala po realizaci projektu a jaký přínos jejich projekt může mít pro komunitu a životní prostředí. Je důležité, aby dokázali efektivně komunikovat nejen výsledky, ale i proces, kterým prošli.

Tipy pro vyučující:

Můžete s dětmi vytvořit naučnou stezku, uspořádat ochutnávku nízkouhlíkového jídla, zahradní slavnost nebo společnou brigádu s rodiči či ostatními žáky a žákyněmi, spojenou s prezentací výstupů projektu.

Nezapomeňte o sobě dát vědět na webu školy, v místních novinách, ve školním časopise apod.

FÁZE 6: ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

→ Reflexe a zhodnocení

Poslední fází je zhodnocení celého procesu. V závěru projektu by třída měla napsat zprávu, která shrnuje celý proces. Tato zpráva zahrnuje popis problému, cílů, způsobu realizace, výzev, které byly překonány, a nakonec i doporučení pro zlepšení.

„Oceňuji propracovanost projektu Strážci klimatu, včetně nápadu s tajemnou osobou E.M., a následnou návaznost na miniprojekt. Děti byly hodně motivované, aktivně se podílely na spolupráci. Jak smysluplně propojit teorii s praxí, byl pro mě největší pedagogický přínos, včetně „učení“ venku, mimo školní prostředí.“

Učitelka ZŠ Běloutín

„Celý projekt hodnotím jako velký zážitek, přínosný pro život. Děti se naučily pracovat ve skupinách, prožily den v přírodě se smysluplnou prací na farmě, okusily na vlastní kůži bio farmaření. Už ví, co je uhlíková stopa a proč je nutné ji snižovat. Příprava plakátů, prezentace před obcensvem je zdokonalila ve čtení, mluvení, třídění informací. Celý projekt jsme si moc užili, děti i já jsme nadšeni. Moc ráda bych v podobných projektech pokračovala. Zažít přírodu venku a naživo je ten nejlepší způsob výuky.“

Učitelka ZŠ Jablonec Kokonín

„Přinesla nám radost a dobrý pocit z vykonané práce. Děti každý den kolem domečků chodí do školy a sledují, zda tam hmyz už je a kolik jej přibýlo. Zjistily, kolik některé věci stojí a jak je náročné něco přenést a instalovat.“

Děti zjistily, že je důležité také o své práci dát vědět ostatním, naučily se pracovat v Canvě a zažily při prezentování projektu před veřejností pocit důležitosti. Dozvěděly se, jak je opylující hmyz užitečný a jak jej kvůli lidskému zásahu ubývá. Naučily se poznávat opylující hmyz typický pro naše území a zjistily, který využívá hmyzí hotely.“

Učitelka ZŠ Miroslav

„Největším přínosem projektu pro nás bylo uvědomění si, že i malé změny mohou mít velký dopad na životní prostředí. Naučili jsme se, jak důležité je spolupracovat, plánovat a komunikovat s veřejností. Získali jsme zkušenosti se šitím látkových pytlíků, organizací, distribucí a vysvětlováním našeho záměru občanům. Také jsme si vyzkoušeli, jaké to je vést „kampaň“ a motivovat lidi k udržitelnějšímu chování. Projekt nám ukázal, že když spojíme síly, můžeme skutečně něco změnit.“

Žáci a žákyně ZŠ Libhošť

„Na projektu mě nejvíce zaujala jeho promyšlenost. Děti získaly spoustu nových praktických zkušeností, ať je to komunikace s dospělými, vyhledávání dopravního spojení, realizace výstavy a mnoho dalších.

Rozhodně je celý projekt také posunul v rámci sociálních a komunikačních dovedností. Děti pracovaly v týmech, což podpořilo jejich spolupráci. A v neposlední řadě bych chtěla zdůraznit samostatnost, ke které jsme je celou dobu vedli.“

Učitelka ZŠ Rokytnice na Jizerou

„Projekt je promyšlený a smysluplný pro děti. Samy si zkusily, jak změnit některé návyky svého stravování, jak lépe nakupovat z pohledu nízké uhlíkové stopy. Žáci si realizaci projektu užívali a měli radost z výsledku. Zažili ocenění spolužáků. Museli se dokázat domluvit a rozdělit si konkrétní nákupy, spočítat si výdaje a nachystat své vyúčtování, což rozvíjelo jejich finanční gramotnost. Zakusili pocit zodpovědnosti vůči ostatním, kteří spoléhali na jejich podíl práce. Dozvěděli se více o tématu nízkouhlíkového stravování a jsou motivováni ke správnému a zodpovědnému postoji k životnímu prostředí a naší planetě.“

Učitelka ZŠ nám. Míru Brno

Tipy pro vyučující:

Podporujte žáky a žákyně, aby reflektovali nejen své výsledky, ale i to, jaké dovednosti a poznatky si z projektu odnesli.

Zvažte, jak by bylo možné výsledky jejich projektu dál rozvíjet nebo realizovat v širší komunitě.

ŽÁKOVSKÉ MINIPROJEKTY TROCHA INSPIRACE ANEB CO SE JIŽ PODAŘILO

PODPORA VČELSTEV (ZŠ POLEŠOVICE)

ZÁMĚR A CÍLE PROJEKTU:

Podpořit biodiverzitu v obci prostřednictvím výsadby rostlin atraktivních pro včely, výroba hnízdišť pro včely samotářky, zvýšit povědomí o významu včel pro ekosystém, zakoupit včelstvo, vytvořit včelí stezku s kvízem a uspořádat besedu s včelařem, praktické zapojení komunity.

PRŮBĚH PROJEKTU – DÍLČÍ AKTIVITY:

Březen: schůzka se včelaři, domluva s rodiči, nákup semen a obálek, kompletace obálek se semeny v hodinách pracovních činností.

Duben: roznos balíčků po obci, výroba a rozmístění hnízdišť pro včely samotářky ve spolupráci s rodiči, tvorba včelí stezky, beseda s včelařem, zakoupení včelstva.

Sdílení: místní rozhlas, web školy, YouTube kanál učitelky, komunikace s rodiči a občany.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ:

Získali jsme zkušenosti s týmovou spoluprací, organizací práce a komunikací s veřejností. Uvědomili jsme si význam včel pro ekosystém, naučili se hospodařit s materiály a financemi. Uvědomili jsme si, že i malé kroky mohou mít velký dopad na životní prostředí.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE UČITELE/KY:

Velké nasazení celého týmu, kreativita, aktivní zapojení do plánování i realizace. Praktické propojení teorie s praxí, zejména v přírodopisu a environmentální výchově. Posílení klíčových kompetencí: učení, řešení problémů, komunikace, spolupráce, finanční gramotnost, pracovní dovednosti, environmentální citění.

SPECIFIKA PROJEKTU:

Spolupráce celé komunity (včelaři, rodiče, obec). Využití moderních technologií (Canva, YouTube, QR kódy) v rámci tvorby naučné stezky. Projekt má dlouhodobou udržitelnost – stezka, hnízdiště i včelstvo budou dále využívány.

PROPOJENÍ S VÝUKOU:

Přírodopis, environmentální výchova, pracovní činnosti, využití mikroskopů k mikroskopování těla včely.

2.STANOVIŠTĚ Jak včely létají?

Včely létají pomocí dvou párů blanitých křídel. Křídla jsou pokrytá drobnými chloupky a vedou jimi tenké trubičky zvané vzdušnice. Včely umí létat v různých směrech a dokážou se otáčet ve vzduchu jako malé akrobatky. Můžou létat rychlostí až 24 km/h. Zajímavost: Včela mávne křídly až 230krát za sekundu!

Jakou rychlostí létají včely?

- A) 5 km/h
- B) 28 km/h
- C) 24 km/h

Pro všechny spoluobčany ...

Vážení obyvatelé Polešovic,

prosíme, abyste nastražili uši k místnímu rozhlasu, kde se dozvíte o aktuálním žákovském projektu zaměřeném na podporu včelstev v našem okolí. Tento projekt je součástí mezinárodního projektu *Aktivizace žáků ve vzdělávání ke klimatu*, který má za cíl zvýšit povědomí o důležitosti ochrany přírody a biodiverzity.

V tomto týdnu děti, jako mali kurýři, roznosou baličky do schránek domácností v Polešovicích. Prosíme vás o spolupráci – zasazením těchto semínek na vašich zahradách nebo na jiných vhodných místech, napomůžete tomu, aby se včely mohly stále vracet a zajišťovat opylování rostlin v našem okolí.

V rámci tohoto dvouměsíčního projektu žáci pátých ročníků naší školy již vyrobili úly pro včely samotářky, které umístili na slunná místa na svých zahradách. Tam můžou včely pozorovat nejlépe. V současnosti se zaměřujeme na vytváření pastvy pro včely, aby měly dostatek potravy během celého roku. Ve spolupráci s místním včelařským spolkem vyrábíme dárky pro naše spoluobčany – baličky se semeny rostlin, které budou podporovat biodiverzitu a poskytovat včelám potřebné zdroje.

Děkujeme za vaši podporu a těšíme se na společné zlepšení životního prostředí v naší obci.

NÍZKOUHLÍKOVÁ KUCHARKA (ZŠ BRNO, NÁM. MÍRU)

ZÁMĚR A CÍLE PROJEKTU:

Analyzovat uhlíkovou stopu školních svačin, navrhnout udržitelnější alternativy a motivovat žáky i jejich rodiny k ekologičtějším stravovacím návykům. Výstupem projektu byla „svačínová kuchařka“ s osmi recepty na nízkouhlíkové svačiny, plakáty a školní prezentace.

PRŮBĚH PROJEKTU – DÍLČÍ AKTIVITY:

- rozdělení žáků do skupin, vedení záznamů o vlastních svačinách a jejich vyhodnocení,
- diskuse o uhlíkové stopě a možnostech jejího snížení,
- tvorba 8 receptů pomocí AI a následné úpravy,
- nákup potravin (s důrazem na bezobalový prodej, lokální produkty, fairtrade),
- příprava a ochutnávka svačin, sdílení s další třídou,
- tvorba plakátů, prezentace ve školním rozhlase,
- vydání a distribuce kuchařky po celé škole.

	Po	Ut	St	Čt	Uhlíková stopa
Lenka	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	21. Vysoká 15, 18, 21, 24
Nela	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	25. Střední 3, 5, 8, 5, 1, 5, 1, 2, 2, 2, 1
Mari	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Nízká 10, 9, 2, 1, 4, 1
Jirka	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	23. Střední 10, 9, 2, 1, 4, 1
Béla	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	Chleba, máslo, sýr, šunka, salám, olivový olej	

PŘÍNOS PROJEKTU DLE ŽÁKŮ A ŽÁKYNĚ:

Získali jsme nové znalosti o nízkouhlíkovém stravování a praktické zkušenosti s přípravou jídel. Rozvinuli jsme spolupráci při nákupu i vaření, osvojili si základy ekologického nakupování a potěšila nás i pozitivní odezva od spolužáků.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE UČITELE/KY:

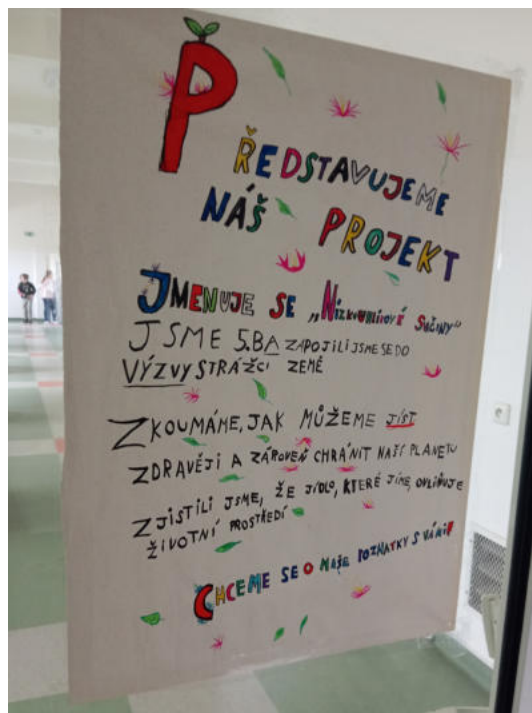
Projekt umožnil dětem zažít změnu vlastních návyků v praxi. Posílil jejich finanční gramotnost, zodpovědnost i schopnost spolupráce. Žáci i žákyně byli motivovaní a ocenění spolužáky. Oceňuji smysluplnost projektu, ale zároveň upozorňuji na jeho časovou náročnost.

SPECIFIKA PROJEKTU:

- propojení tradiční výuky s praktickými aktivitami (nakupování, vaření, prezentace),
- využití umělé inteligence při tvorbě receptů,
- zapojení rodičů a celé školy (sdílení kuchařky, rozhlas, plakáty).

PROPOJENÍ S VÝUKOU:

Ekologie a environmentální výchova, přírodověda, finanční gramotnost, pracovní činnosti, komunikační dovednosti, týmová spolupráce.

NA STEJNÉ ZEMI, CO MY, BYDLÍ TU S NÁMI STROMY (ZŠ BĚLOTÍN)

ZÁMĚR A CÍLE PROJEKTU:

Vysadit nové ovocné stromy podél místní komunikace. Přispět k ochraně klimatu a zlepšení životního prostředí. Posílit vztah žáků a žákyň k přírodě a ukázat význam stromů pro ekosystém. Zapojit žáky do smysluplné dobročinné aktivity a naučit je spolupráci. Využít místní zdroje (regionální potraviny, spolupráce s obcí a zemědělci).

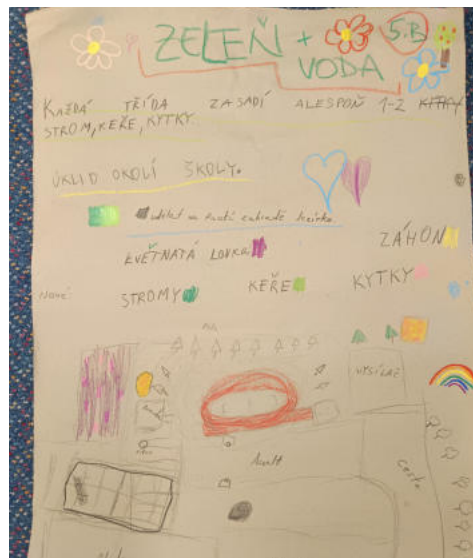
PRŮBĚH PROJEKTU – DÍLČÍ AKTIVITY:

Prosinec: první nápady vznikly na pobytu.

Leden: plánování aktivit, schůzka se starostou obce, hledání vhodného místa.

Únor: podání žádosti o grant, objednání stromků u místního zemědělce. Spolu s rodiči příprava občerstvení z regionálních potravin.

Duben: samotná akce – pěší výlet, beseda o stromech s odborníkem, výsadba 40 ovocných stromů (společně obě páté třídy), občerstvení, reflexe. Sdílení výsledků proběhlo prostřednictvím školní nástěnky, webu školy, Edupage, školního rozhlasu a článku v regionálních novinách Hranický týden.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ:

Naučili jsme se spolupracovat a plánovat. Vlastnoručně jsme vysadili sad, o který budeme pečovat a rozšiřovat jej. Vyzkoušeli jsme si komunikaci s vedením obce a skutečnou realizaci projektu. Dozvěděli jsme se o významu stromů, klimatu, uhlíkové stopě. Vyzkoušeli jsme si nové činnosti (sázení stromků, prezentace, psaní článků). Jsme hrdí na výsledky projektu a mohli jsme je ukázat ostatním.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE UČITELE/KY:

Smysluplné propojení teorie s praxí a učení venku. Projekt podporoval zážitkové učení a dlouhodobě rozvíjí vztah žáků k místnímu prostředí i přírodě.

SPECIFIKA PROJEKTU:

- zapojení celé obce (starosta, pracovníci obce, místní zemědělec, rodiče),
- zvelebení nevyužitého prostoru v obci (bývalý vepřín),
- sdílení projektu probíhalo různými kanály (nástěnka, rozhlas, web, Edupage, článek v tisku).

PROPOJENÍ S VÝUKOU:

Kreslení plánků výsadby (VV), debaty o klimatu a uhlíkové stopě (environmentální vzdělávání), využití on-line zdrojů (IT), pracovní činnosti (výsadba), schůzka se starostou, psaní článků, práce v rozhlasu propojily přírodní vědy, český jazyk i občanskou výchovu.

LOUKA A HMYZÍ DOMEČKY (ZŠ MIROSLAV)

ZÁMĚR A CÍLE PROJEKTU:

Vytvoření květnaté louky odolné a nenáročné na údržbu v předzahrádce školy, instalace hmyzích domečků, podpoření biodiverzity.

PRŮBĚH PROJEKTU – DÍLČÍ AKTIVITY:

Únor: výběr tématu, oslovení ředitele správy majetku města a ředitelky školy.

Březen: návrhy domečků v hodině VV, příprava rozpočtu.

Duben: orba, vybírání kamenů a kořenů, kypření půdy, kolíkování a měření plochy, objednávka semen, setí, zalévání, svařování konstrukcí, natírání ve školních barvách, plnění přírodninami (dřevo, šišky, mech, seno, karton, tašky), instalace domečků do prostoru nové louky.

Květen: sdílení výsledků na Food festivalu.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE ŽÁKŮ A ŽÁKYNĚ:

Naučili jsme se pracovat s nářadím, získali zkušenosti s komunikací se zástupci města a rodiči, dobrovolníci se přihlásili k pravidelnému zalévání a zavedli tabulku služeb, naučili jsme se hospodařit s rozpočtem, poznávat opylující hmyz a chápat jeho význam, získali jsme zkušenosti s prezentací projektu veřejnosti, naučili se používat aplikaci Canva a komunikovat s návštěvníky.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE UČITELE/KY:

Přínos pro environmentální vzdělávání – žáci a žákyně vidí praktické důsledky své práce, spolupracují a překonávají ostych při prezentaci.

SPECIFIKA PROJEKTU:

Propojení dvou tříd – jedna třída zakládala louku, druhá do ní instalovala hmyzí domečky, zapojení rodičů, odborníků (zahradní architekt, svářeč, firma Jarospol – sponzor), správy majetku města a školníka.

PROPOJENÍ S VÝUKOU:

Matematika při měření plochy, přírodopis při zjišťování vhodných rostlin, pracovní činnosti při přípravě půdy, výtvarná výchova (návrhy domečků, natírání), přírodopis (poznávání opylujícího hmyzu), informatika (práce v Canvě, tvorba prezentací a pozvánek), občanská výchova (spolupráce, komunikace, prezentace před veřejností).

PYTLÁCI Z LIBHOŠTĚ (ZŠ LIBHOŠŤ)

ZÁMĚR A CÍLE PROJEKTU:

Omezit používání jednorázových plastových sáčků v obci a motivovat obyvatele k ekologičtějšímu chování. Žáci a žákyně 5. ročníku vyrobili a distribuovali plátěné pytlíky, které mohou občané používat při nákupech jako alternativu k igelitovým sáčkům.

PRŮBĚH PROJEKTU – DÍLČÍ AKTIVITY:

Analýza stavu: zjištění častého používání igelitových sáčků na pečivo a ovoce, rozhovory se zákazníky i prodavačkami.

Leden: diskuze o problému plastového odpadu, vytvoření plánu.

Únor: shromažďování látek, šití pytlíků, výroba látkových tašek s logem.

Březen: tvorba plakátů a letáků, jejich distribuce do schránek, příprava a nátěr výdejního stánku.

Duben: beseda pro celou školu o výhodách látkových pytlíků, distribuce pytlíků občanům.

Květen: vyhodnocení projektu, sběr zpětné vazby.

Výsledek: vyrobeno a rozdáno cca 150 pytlíků, doprovodná informační kampaň.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE ŽÁKŮ A ŽÁKYNĚ:

Uvědomili jsme si, že i malé změny mají velký dopad na životní prostředí. Naučili jsme se šít, plánovat a komunikovat s veřejností. Získali jsme zkušenosti s organizací kampaně a vysvětlováním záměrů občanům. Posílili jsme týmovou spolupráci a schopnost motivovat lidi k ekologickému chování.

PŘÍNOS PROJEKTU DLE UČITELE/KY:

Ekologický přínos a smysluplnost projektu pro místní komunitu. Žáci a žákyně rozvinuli kreativitu, praktické dovednosti a týmovou spolupráci. Získali možnost aplikovat teoretické znalosti v praxi. Projekt přispěl k pozitivní atmosféře ve třídě a motivoval k dalším ekologickým aktivitám.

SPECIFIKA PROJEKTU:

Zaměření na reálný problém obce (plýtvání plasty při každodenních nákupech). Aktivní zapojení místních občanů, obchodů a obce. Projekt se stal součástí dlouhodobých ekologických aktivit – plán pokračování výroby pytlíků.

Text do zpravodaje:

Ahoj, čtenáři! Vaši pytláci jsou zpět a pokračují v jejich misi proti plastům! Připravili jsme letáčky s podrobnějšími informacemi, které vám brzy doručíme do schránky. Vedle Coopu (u plotu školního hřiště) navíc najdete speciální budku s taškami, které si můžete vzít zdarma. Poznáte je snadno – mají naše logo. Používáním látkových tašek pomůžete přírodě, protože plastové sáčky se rozkládají stovky let, zatímco ty látkové můžete používat znovu a znovu. Malá změna může mít velký dopad, a proto vás chceme povzbudit k tomu, abyste dali přednost látkovým taškám před igelitovými. Společně dokážeme udělat velký krok pro naši planetu! Děkujeme, že jste s námi!

Vaše Pátácké drbny

Letáky pro veřejnost

TO DO LIST:

- ☐ on-line schůzka
- ☐ seminář/webinář
- ☐ zvážení tématu učitelem/kou
- ☐ fotografie vyučujících z přírody zaslat na mail: lucie.milicia@lipka.cz
- ☐ vyzkoušení přístupu do složky s materiály
- ☐ motivační chvilka ve škole
- ☐ evaluace – pretest
- ☐ pobytový program Strážci Země
- ☐ výběr tématu miniprojektu s kolektivem třídy
- ☐ sepsání projektové žádosti
- ☐ žádost podepsanou ředitelem/ředitelkou školy zaslat na mail:
lucie.milicia@lipka.cz
- ☐ realizace a dokumentování miniprojektu
- ☐ sepsání závěrečné zprávy s fotkami
- ☐ sdílení projektu
- ☐ potvrzení o počtu zúčastněných žáků a žákyň (zvláště pro pobyt, projekt a pro sdílení) zaslat na mail: lucie.milicia@lipka.cz
- ☐ evaluace – posttest
- ☐ truhly a klíče E, S zaslat na adresu Lipka – Rozmarýnek

DŮLEŽITÉ KONTAKTY:

- LUCIE MILICIA: LUCIE.MILICIA@LIPKA.CZ | 722 908 707
vše ohledně miniprojektů, obsahové stránky pobytového programu Strážci Země
- EVA SEGETOVÁ: EVA.SEGETOVA@LIPKA.CZ | 541 220 208
praktické věci ohledně pobytového programu Strážci Země (smlouvy, ubytování, stravování...)

